

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДС/СС 05/4-02 бр. 1798/1-VIII/9 09.11.2015. године	
--	--

На основу члана 231. став 1. алинеја 17. и члана 278. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој I редовној седници, одржаној дана 09.11.2015. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије о докторској дисертацији: ПРОРОЧАНСТВА И ПРЕКОГНИЦИЈА - ОД КУЛТУРЕ КОНСТРУКЦИЈЕ ВРЕМЕНА ДО ПОЛИТИЧКЕ УПОТРЕБЕ, кандидата Младена Стајића и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 26.09.2013. године.

Кандидат Младен Стајић објавио је рад: Нове и алтернативне религије у Србији – о проучавању и проучаванима, бр. 7(2), 2012, стр.511-538.

Доставити: 1x Универзитету у Београду 1x Комисији 1x Стручном сараднику за докторске дисертације 1x Шефу Одсека за правне послове 1x Архиви	ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА Проф. др Војислав Јелић
---	---

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
04/1-2 бр.6/2798	Веће научних области
(број захтева)	друштвено-хуманистичких наука
9.11.2015.	(Назив већа научних области коме се захтев упућује)
(датум)	

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Младена (Јовица) Стајића

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНД
ИДАТ

Младен (Јовица) Стајић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под
насловом:

Пророчанства и прекогниција – од културне конструкције времена до политичке

употребе

61206-

Универзитет је дана 26.09.2013. својим актом под бр 5772/2-13 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:

Пророчанства и прекогниција – од културне конструкције времена до политичке

употребе

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Младена (Јовица) Стајића

(име, име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одржаној 28.09.2015. одлуком факултета под бр 1465/2-ХП/11 у саставу:

Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1. др Иван Ковачевић	редовни проф.	етнологија-антропологија	Филозофски ф.
2. др Данијел Синани	редовни проф.	исто	Филозофски ф.
3. др Иван Ђорђевић	научни сарадник	исто	Етнографски институт
4. др Ана Банић Грубишић	научни сарадник	исто	Филозофски ф.

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 9.11.2015.

Прилог:

1. Извештај комисије са предлогом
2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Војислав Јелић

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

Извештај комисије за оцену и одбрану докторске дисертације „**Пророчанства и прекогниција – од културне конструкције времена до политичке употребе**“, кандидата Младена Стајића МА.

На седници Наставно-научног већа Филозофског факултета Универзитета у Београду, одржаној 24.09.2015. године, изабрани смо у комисију за оцену и одбрану докторске дисертације *Пророчанства и прекогниција – од културне конструкције времена до политичке употребе*, коју је поднео Младен Стајић, МА етнологије и антропологије. Прочитали смо докторску дисертацију и о њој подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Младен Стајић рођен је у Лесковцу 1989. године. Студије етнологије и антропологије на Филозофском факултету у Београду уписао је 2006. године, а дипломирао је 2010. године на тему *Сазнајна повлашћеност екстремних националистичких организација*, као студент генерације, са просечном оценом 9.94. Мастер студије на Одељењу за етнологију и антропологију уписао је 2010. године, а 2011. године положио је све испите са просечном оценом 10.00 и одбранио је мастер тезу под насловом *Друштвена конструкција проблема: анализа наратива о крађи беба у породилиштима Србије*, која је проглашена за најбољи завршни рад на одељењу за етнологију и антропологију те године. Докторске студије на истом одељењу уписао је 2011. године и положио је све испите са просечном оценом 10.00.

Од 2011. године запослен је на Институту за етнологију и антропологију на Филозофском факултету у Београду, најпре у звању истраживача-приправника, а од 2012. године у звању истраживача-сарадника, у оквиру пројекта Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије *Антрополошко проучавање Србије – од културног наслеђа до модерног друштва (177035)*. Као сарадник у настави на Одељењу за етнологију и антропологију, ангажован је на

предметима Народна религија Срба и Методологија етнологије и антропологије - структурална анализа, на основним студијама, и Антропологија религије и фолклора, на мастер студијама.

Објавио је 2013. године самосталну монографску студију под насловом *Конструкција друштвеног проблема: анализа наратива о “крађи беба“ у породилиштима у Србији*. Од 2011. до 2015. године учествовао је на неколико домаћих и међународних истраживачких пројеката. Поред тога, објавио је више самосталних и коауторских радова из области етнологије и антропологије у релевантним научним часописима и учествовао је на неколико домаћих и међународних научних скупова. Области научног интересовања су му антропологија времена, социјални конструктивизам и антропологија религије.

Докторска дисертација Младена Стајића *Пророчанства и прекогниција – од културне конструкције времена до политичке употребе*, садржи 182 стране компјутерски обрађеног текста и 18 страна литературе. Подељена је на пет поглавља, а приложена је и библиографија коришћене литературе и извора.

Део докторске дисертације је, сходно прописима, објављен у научном часопису и то:

Улога политичког пророчанства бурског “Нострадамуса“ у формирању идеологије конзервативне деснице у Јужној Африци, *Етноантрополошки проблеми, н.с. Год. 9. св. 4. 2014.*

2. Предмет и циљ дисертације

У првом поглављу, тј. у Уводу, кандидат указује на подстицај у избору ове теме, који се састоји из чињенице да кроз историју и у савремено доба, политичка утилизација пророчанстава континуирано проналази нове начине манифестовања и примене у дневно-политичкој интеракцији, како у свету тако и у Србији и представља утицајан механизам за каналисање жеља, страхова и активности у временима кризе или интензивних друштвених промена.

Предмет дисертације је политичка употреба пророчанстава у три одвојена културно-историјска контекста, Јужној Африци, Индонезији и Србији. Ове студије случаја имају за *циљ* да деконструишу наизглед разнородне наративе на сличну или истоветну базичну структуру, која нам пружа увид у универзалне

шаблоне употребе профетичких дискурса у промовисању политичких идеја, циљева и појединаца. *Теоријско-методолошки оквир* полази од образлагања и преиспитивања основних концепата попут пророка, пророчанства и предвиђања будућности, како би се довеле у питање класичне и укорењене представе и поставили основи за њихово редефинисање у новом кључу, у светлу презентованих емпиријских доказа. Акцент је са прекогниције и спознаје будућности, који се испостављају као секундарне карактеристике политичких предвиђања, премештен на утврђивање легитимитета и успостављање ауторитета пророка у садашњости, у складу са Веберовом идејом о рутинизацији харизме, као и на реинтерпретацију прошлости и њено обликовање сходно актуелним политичким потребама. Младен Стајић детаљно образлаже поступак настанка политичког пророчанства и анализира разлоге због којих поједине тврдње о будућим догађајима буду прихваћене, а друге одбачене као ауторитативно откровење будућности, што нам пружа увид у односе моћи у друштву. Кроз разматрање утицајних друштвено-хуманистичких приступа проучавању пророчанстава, представљених кроз теоријско-методолошке оквире Томаса Оверхолта, Едвина Арденера, Амина Герца и др., аутор гради аналитички основ за даље истраживање и истовремено дефинише сопствени деконструктивистички приступ, који се ослања на детаљну историјско-културну контекстуализацију, дијакхронијску интерпретацију промене садржаја пророчких наратива и примену структурално-функционалистичке анализе, којом се осветљава улога политичких пророчанстава и пророка у временима кризе и друштвених промена. На уштрб веристичког приступа и утврђивања истинитости појединих предвиђања, аутор пажњу усмерава на начин функционисања пророчанстава, тј. принцип на основу кога “имагинарно“ изазива опипљиве реперкусије у “реалном“ свету, а предвиђање повремено поприма форму самоиспуњујућег пророчанства.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању:

И поред тога што се ради о докторској дисертацији из антропологије, хуманистичке дисциплине која ни у најмањој мери не опонаша природно научни модел научног метода (хипотеза, емприја, провера хипотезе, те њено потврђивање или одбацивање), услед захтева који се императивно постављају

пред писце реферата изнећемо ставове који се могу сматрати хипотезама. То је на првом месту претпоставка да пророчанства немају функцију предвиђања будућности, већ легитимисања садашњости и реинтерпретације прошлости. Друга теза односи се на повезаност профетичких наратива и кризних времена, при чему они могу служити као катализатори друштвених промена или могу представљати неутралишући фактор који тежи очувању постојећег поретка и хомеостази.

4. Кратак опис садржаја дисертације:

У раду је разматран широк дијапазон тема које варирају од друштвене концептуализације времена, на трагу идеја Клода Леви-Строса, Емдунда Лича и Алфреда Гела, преко политичке употребе пророчанстава у ужем смислу, тумачене кроз призму политичких митова о хероју-спаситељу и златном добу, до односа миленаризма и политичке активности револуционарних покрета.

У уводном делу, након образлагања основних концепата и теоријских поставки, направљен је детаљан холистички преглед великог броја политичких предвиђања, пророчанстава и пророка у различитим епохама и културама широм света, што је пружило увид у разноликост оваквих наратива и нагласило истовремену сличност извесних фундаменталних карактеристика, попут њиховог реакционарног карактера, способности мобилисања на активно политичко деловање, резилијентности на неуспехе предвиђања, адаптивности на нове политичке догађаје, могућности трансформације итд.

Кроз три засебне студије случаја, аутор је детаљно представио политичка пророчанства која су имала и још увек имају активну улогу у дневно-политичким дешавањима у оквиру средина у којима су креирана. Кроз историју, њихов садржај је више пута мењан и усклађиван са свим релевантним политичким догађајима и по правилу представља реакцију на извесну депривацију која може бити политичка, економска, религијска, друштвена, културна и сл. Ова пророчанства, према томе, по тумачењу аутора, представљају механизам за изазивање или суочавање са друштвеним променама и описана су као акумулатори друштвене моћи и портали вертикалне друштвене покретљивости.

У првој студији анализиран је утицај пророка Синера Ван Ренсбурга и каснијих интерпретатора његових визија на креирање бурског и африканерског

националног идентитета у Јужноафричкој Републици, од почетка двадесетог века до данас. Друга студија односи се на утилизацију Ђајабајиног пророчанства у процесу борбе за независност Индонезије током послења два века и анализа се првенствено ослања на интерпретацију предвиђања о доласку праведног краља и пратећег златног доба. Последња студија разматра начин на који је Креманско пророчанство креирано, дописивано и мењано од почетка двадесетог века до данас и тумачи опсег његовог утицаја на политичке догађаје у Србији током овог периода, као и аспекте његове комодификације и економске утилизације кроз туризам и издаваштво.

Младен Стајић за анализу сва три издвојена политичка пророчанства користи засебне теоријско-методолошке приступе, који упркос томе у крајњем исходу дају веома сличне резултате. У случају Јужноафричке Републике, поред аутора који су се конкретно бавили политичким предвиђањима Синара Ван Ренсбурга, попут Хислопа и Грундлинга, коришћене су теоријске поставке Леви-Строса, Оверхолта, Мештровића и др. У случају Индонезије, уз ауторитете у области проучавања месијанских аспеката Ђајабајиног пророчанства и култа Рату Адила, као што су Ројтер, Ван дер Кројф и Картодирђо, употребљене су, између осталих, идеје Жирардеа, Лича и Дагласове, како би обезбедиле теоријско-интерпретативни оквир. Коначно, у случају Тарабића и Креманског пророчанства, поред идеја Антонића, Антонијевићеве и осталих аутора који су о овој теми писали, Стајић користи филозофске концепте симулакрума и хиперреалности, Бодријара и Делеза, да понуди оригиналу перспективу у тумачењу овог политичког пророчанства.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације:

Кандидат је самосталном анализом профетичких наратива, тј. политичких пророчанстава која се јављају у временима друштвене тубуленције, утврдио њихову улогу у иницирању и осујећивању друштвених промена и осветлио начин на који овакви имагинарни концепти могу имати реалан политички утицај у друштву. Поред тога, направљен је и значајан увид у однос милинаристичких покрета и економске, политичке и друштвене депривације.

Важан закључак и допринос ове дисертације се састоји у томе што је јасно показано да предвиђање будућности у политичким пророчанствима, супротно широко укореењеној представи, нема примаран значај. Аутор закључује да пророчанства и предвиђања онога што тек треба да се деси, заправо, свој ауторитет базирају на сродним, наводно већ оствареним и испуњеним предвиђањима, која су по правилу продукт накнадног дописивања и реинтерпретације прошлости. Легитимисање садашњости, тј. актуелних друштвених околности и изградња ауторитета који су у стању да своју политичку вољу наметну као врсту самоиспуњујућег пророчанства, према томе, представљају кључне функције политичких предвиђања.

Ова студија на целовит начин сагледава проблем политичке употребе пророчанстава у глобалној перспективи и представља пионирско истраживање ове теме у Србији, које је поставило теоријско-методолошки основ за сва будућа истраживања у овој области. Чињеница да и данас пророчанства континуирано настављају да буду употребљавана за постизање политичких циљева, даје овом истраживању знатну актуелност и социјалну релевантост.

6. Закључак:

Докторска дисертација Младена Стајића *Пророчанства и прекогниција – од културне конструкције времена до политичке употребе* је у потпуности урађена у складу са пријавом те дисертације.

На основу увида у докторску дисертацију *Пророчанства и прекогниција – од културне конструкције времена до политичке употребе* Младена Стајића, комисија констатује да је кандидат у потпуности одговорио теми. Имајући то у виду предлажемо Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Београду да одобри одбрану докторске дисертације *Пророчанства и прекогниција – од културне конструкције времена до политичке употребе* Младена Стајића за шта су се стекли, по нашем мишљењу, стварни и формални услови.

У Београду, 15.10.2015.

Комисија:

Проф. др Иван Ковачевић
Филозофски факултет у Београду

Проф. др Данијел Синани
Филозофски факултет у Београду

Др Ана Банић, научни сарадник
Институт за етнологију и антропологију
Филозофски факултет у Београду

Др Иван Ђорђевић, научни сарадник
Етнографски институт САНУ
